

ПРИЙМАС Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, вул. Лицейна, 1, м. Кременець, 47003, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7853-5820>

МИХАЙЛОВСЬКА Жанна – студентка I курсу магістратури факультету дошкільної і початкової освіти, історії та мистецтв, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, вул. Лицейна, 1, м. Кременець, 47003, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7578-5971>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.8>

Бібліографічний опис статті: Приймас, Н, Михайловська, Ж. (2022) Специфіка сприймання художньої літератури як мистецтва слова учнями молодшого шкільного віку. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка».* № 15(47), 61–67, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.8>

СПЕЦИФІКА СПРИЙНЯТТЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК МИСТЕЦТВА СЛОВА УЧНЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті здійснено аналіз художньої літератури як мистецтва слова. Розкрито проблему виховання і розвитку особистості через літературну освіту. З'ясовано роль літературного виховання у дошкільному віці як основи для розвитку читацької діяльності у початковій школі, а також, значення дитячої книжки, яка є важливим засобом різноманітних впливів на особистість. Обґрунтовано роль уроків читання у початковій школі. Досліджено психолого-педагогічні особливості сприйняття художнього твору молодшими школярами. Проаналізовано головні аспекти літературного виховання учнів початкової школи. Охарактеризовано мету та основні завдання літературного читання у початкових класах. Визначено компоненти читацької діяльності, а також якості читання, серед яких вагома роль належить свідомому читанню. Розглянуто процес роботи над художнім твором на уроках різних типів, прийоми роботи над художнім текстом, роль розвитку творчої діяльності учнів на основі прочитаного для літературного виховання. Досліджено реалізацію літературного виховання у взаємозв'язку класного, позакласного читання, позакласної та позашкільної виховної роботи. Запропоновано форми позакласної роботи з літератури та розкрито їх вплив на формування і розвиток особистості. Наведено позаурочні форми навчання, які пропонується використовувати для літературного виховання. Зазначено значення бібліотек закладів загальної середньої освіти для організації літературного виховання, а також взаємозв'язок вчителя та бібліотекаря у проведенні виховних заходів. Виділено види бібліотечних уроків, які сприяють у вихованні культури читання, навичок самоосвіти та самореалізації. Висвітлено роль співпраці з батьками у формуванні інтересу до книги.

Ключові слова: художня література, читання, літературне виховання, учні молодшого шкільного віку, книга, позакласна робота.

PRIYMAS Nataliya – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Preschool and Primary Education, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, 1, Litseina, St. Kremenets, 47003, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7853-5820>

MYKHAILOVSKA Zhanna – Student of the 1st year of the Master's Degree at the Faculty of Preschool and Primary Education, History and Arts, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, Kremenets, 1, Litseina, St. Kremenets, 47003, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7578-5971>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.8>

To cite this article: Priymas, N, Mykhailovska, Zh. (2022). Spetsyfika spryumannya khudozhn'oyi literaturny yak mystetstva slova uchnamy molodshoho shkil'noho viku. [Specificity of the perception of fiction literature as the art of the word students of primary school age]. *Human Studies. Series of Pedagogy*, № 15(47), 61–67, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.8>

SPECIFICITY OF THE PERCEPTION OF FICTION LITERATURE AS THE ART OF THE WORD STUDENTS OF PRIMARY SCHOOL AGE

Summary. *The article analyzes fiction as the art of speech. The problem of education and personality development through literary education is revealed. The role of literary education in preschool age as a basis for the development of reading activity in primary school, as well as the importance of a children's book, which is an important means of various influences on the personality, is clarified. The role of reading lessons in primary school is substantiated. The psychological and pedagogical features of the perception of an artistic work by younger schoolchildren were studied. The main aspects of literary education of primary school students are analyzed. The purpose and main tasks of literary reading in primary grades are characterized. The components of reading activity, as well as the quality of reading, are defined, among which a significant role belongs to conscious reading. The process of working on an artistic work in different types of lessons, methods of working on an artistic text, the role of developing students' creative activity on the basis of reading for literary education is considered. The implementation of literary education in the interrelationship of classroom, extracurricular reading, extracurricular and extracurricular educational work has been studied. Forms of extracurricular work on literature are proposed and their influence on the formation and development of personality is revealed. Extracurricular forms of education, which are proposed to be used for literary education, are given. The significance of libraries of general secondary education institutions for the organization of literary education, as well as the relationship between a teacher and a librarian in conducting educational activities, is indicated. The types of library lessons that contribute to the education of reading culture, self-education skills and self-realization are highlighted. The role of cooperation with parents in the formation of interest in the book is highlighted.*

Key words: *fiction, reading, literary education, primary school students, book, extracurricular work.*

Вступ. У результаті загострення суспільних суперечностей, на перший план висуваються питання виховання підростаючого покоління. Особливої уваги потребує проблема пошуку ефективних і оптимальних шляхів та засобів виховання молодших школярів в умовах розвитку сучасної системи національного виховання. Важливе значення при їх виборі має опора на багату культурну та педагогічну спадщину. Потреба удосконалення освітньо-виховної системи зумовила зростання інтересу до художньої літератури як важливого джерела формування та розвитку особистості.

Художня література в усі часи виконувала суспільно-виховну і пізнавальну функції, тому проблема виховання і розвитку особистості через літературну освіту, актуальність виховного впливу художньої літератури не залишає своїх позицій в умовах розвитку новітніх технологій.

Ще з дошкільного віку діти ознайомлюються з дитячою літературою. Вона слугує важливим засобом виховного, психологічного

та інших впливів на особистість. Адже саме дошкільне виховання є базою для підготовки дітей до початкової школи.

Аналіз останніх досліджень. Сила впливу художньої літератури особлива у ранньому віці, адже процес сприйняття творів пов'язаний із формуванням особистості дитини-читача. Від педагогічної майстерності вчителів та вихователів початкової школи, яким доручена організація дитячого читання, залежить дуже багато. Аналізуючи дану проблему, звертаємо увагу на погляди В. Сухомлинського, який стверджував, що якщо добрі почуття не виховані в дитинстві, їх ніколи не виховати, тому що вони утверджуються одночасно із переживанням найтонших відтінків рідного слова.

Сучасному вчителю початкової школи необхідно виховувати потребу в читанні, інтерес до художнього слова, високі смаки, здатність естетично і творчо сприймати прочитане. В. Мартиненко зазначає: «...художня література як словесний вид мистецтва є важливим засобом формування й розвитку

особистості дитини, її світогляду, прилучення до духовних, моральних, естетичних цінностей. Вона виконує комунікативно-естетичну функцію, впливає на розвиток емоційно-чуттєвої сфери дитини, образного мислення, творчої уяви, збагачує її духовним, творчим досвідом. На зразках високохудожніх творів формується мовленнєва культура учня» (Мартиненко, 2012).

Одним із основних завдань початкової школи є розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, ознайомлення їх з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі. Перед початковою школою стоїть завдання становлення і розвитку якостей дитини-читача здатної до самостійної читацької, творчої діяльності, здійснення її мовленнєвого, літературного, інтелектуального розвитку; формування морально-естетичних понять; збагачення почуттів, виховання любові до мистецтва слова, потреби у систематичному читанні.

На початку XXI століття в Україні розробляються концептуальні засади гуманітарного розвитку держави, удосконалюється система виховання учнівської молоді з урахуванням європейських освітніх стандартів. Цей процес зумовлює приділення значної уваги пошуку ефективних засобів виховного впливу на молодь.

Серед основних завдань держави є охорона, примноження і широке використання духовних цінностей для морального та естетичного виховання людей, підвищення їх культурного рівня. Естетичне виховання, підростаючого покоління є одним з найважливіших завдань сучасної школи, одним з вирішальних факторів розвитку особистості.

У переліку найпотужніших джерел виховання, зокрема естетичного, особлива роль належить художній літературі. Головним виразником естетики у літературі є слово. На думку К. Ушинського, слово як засіб вираження у літературному творі набуває подвійної художньої сили. Словесний образ має ще й понятійну основу і сприймається насамперед розумом. Тому література є важливим засобом розвитку інтелекту учнів.

Роль виховання художнім словом підкреслювали Я.А. Коменський, К. Ушинський, О. Потєбня, І. Франко, І. Огієнко, Леся Українка, В. Сухомлинський та ін. Проблеми

виховання та розвитку особистості через літературну освіту проаналізовано у працях М. Бахтіна, Т. Завгородньої, Д. Овсяненко-Куликовського, Є. Пасічника, Н. Побірченко, Н. Скрипченко, Б. Степанишина, П. Флоренського, П. Хропко. Питання взаємозв'язку емоційно-чуттєвої сфери і сприймання художнього твору досліджували Б. Ананьєв, В. Асмус, Н. Волошина, І. Зязюн, Н. Миропольська, Л. Проців та інші вчені.

Метою статті є розкриття специфіки сприйняття художньої літератури як мистецтва слова учнями молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Емоційно-моральні та естетичні цінності формуються у дітей в ході засвоєння художньої літератури, підвалини широкого мистецького кругозору, естетичного смаку, любові до творчості закладаються саме у ранньому віці. Значення та роль художньої літератури для дітей дошкільного віку обумовлюється також наступністю дошкільної та початкової освіти.

Особливості організації занять в дошкільному закладі, на яких діти знайомляться з художньою літературою, формують основу для роботи з дитячою книгою у початковій школі.

Виховання чутливості до слова, за В. Сухомлинським, є чи не найголовніша передумова гармонійного розвитку особистості. Літературну освіту слід розглядати як засіб розвитку емоцій та розумових сил. Головне не сума знань з літератури, а розвинуті на їх матеріалі, їх засобами здатність уявляти, співпереживати, розмірковувати, узагальнювати і здатність ці вміння застосовувати повсякденно впродовж усього життя.

Практикуючи форми і прийоми роботи, які активізують процеси емоційних переживань, ми прокладаємо шлях виховному процесу, джерелом якого є літературна освіта. Враховуючи принцип емоційності при сприйманні художнього твору, потрібно старатися на його основі викликати в учнів відповідні до задуму автора почуття.

Говорячи про літературне виховання необхідно пам'ятати, що під час опанування літератури найважливішим є те, який вплив справляє інформація на розвиток учнів. Виконуючи загальну мету літературної освіти, необхідно прилучати учнів до мистецтва слова, до духовних пошуків видатних письменників, «виховувати потребу в читанні, інтерес до художнього слова, високі смаки, здатність і вміння естетично і творчо сприймати прочитане»

(1994, с. 49). Основа цього закладається саме у молодшому шкільному віці, саме у *початковій школі формується особистість дитини-читача*.

Говорячи про безмежні можливості літературного слова для виховання і розвитку особистості, про форми роботи з реалізації завдань літературного виховання у початковій школі, важливо розглянути основні аспекти художньої літератури як виду мистецтва та з'ясувати специфіку сприйняття літератури як мистецтва слова.

Розглядаючи місце художньої літератури серед інших видів мистецтва, слід звернути увагу на своєрідність цих видів, зокрема на той факт, що в основу поширених принципів поділу видів мистецтва покладено спосіб розвитку художнього образу в просторі та часі.

Основне завдання вихователя, поставити читачів у ситуацію, яка змусить їх замислитися над тим, як вони самі сприймають, читають літературні твори. Серед читачів зустрічається чимало таких, які слідкують лише за розвитком подій, пропускають описи та інше. Заняття можна розпочати з несподіваної для учнів постановки теми, що стане поштовхом для перевірки свого вміння читати, а в подальшому до вдосконалення цього вміння. Одне з основних завдань літературного виховання – пробуджувати потребу в естетичній самоосвіті та самовихованні.

Відмінності в результатах читання, різне розуміння і оцінка творів можуть бути частково обумовлені різноманітністю шляхів відтворення і осмислення прочитаного, що породжено багатством, змістовністю, глибиною літературного твору. Відмінності в результатах читання можуть залежати також від здатності людини відтворювати прочитане. Частково ці відмінності можуть залежати від розвитку читача, його здатності до творчої роботи під час читання. Але у всіх випадках читання являє собою *творчу працю*.

Оскільки читання – це специфічний спосіб сприйняття образу в літературі, пов'язаний з творчістю читача, необхідно з'ясувати сутність процесу, який відбувається при створенні образу в уяві читача. Це своєрідна співтворчість, в ході якої відбувається поєднання досвіду читача і досвіду письменника. Вплив художнього твору на духовний світ особистості здійснюється в процесі цієї співтворчості.

У сукупності всі прийоми, з допомогою яких вчитель організовує спостереження над

процесом сприйняття літературного образу, не лише розкривають суть цього процесу, але й переконують учнів у тому, що їм необхідно вдосконалювати своє мистецтво читання.

Мету та завдання літературного виховання необхідно реалізовувати у взаємозв'язку системи класного та позакласного читання і позакласної та позашкільної виховної роботи.

Практикуючи у початкових класах різноманітні форми роботи, прокладаючи шлях виховному процесу, джерелом якого є художня література, першочергову роль слід відвести *урокам читання*. Урок як основна форма організації навчання молодших школярів дає кожному вчителю безмежні можливості для застосування найрізноманітніших методів, прийомів роботи для літературного виховання учнів.

Акцентуючи увагу на уроці як основній організаційній формі навчання у сучасній школі, звертаємо увагу на те, що літературна освіта є основою літературного виховання.

Аналізуючи виховну функцію навчання, зокрема уроків читання, слід пам'ятати, що виховний характер навчання є об'єктивною закономірністю і важливою функцією діяльності вчителя, який виховує підростаюче покоління насамперед у процесі навчання. Формуючи мету уроку, вчитель повинен пам'ятати, що поряд з освітнім та розвиваючим аспектами вагоме місце належить виховному.

Розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

У початковій школі відбувається становлення і розвиток якостей дитини-читача, здатної до самостійної читацької, творчої діяльності; здійснюється її мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток; формуються морально-естетичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується любов до мистецтва слова, потреба в систематичному читанні.

Метою літературного читання у початкових класах є формування читацьких навичок і виховання культурного, свідомого читача. Одне із завдань уроків читання – розвиток інтересу до самостійного читання книг, сприяння громадянському, моральному, естетичному вихованню.

Серед *якостей читання* вагома роль належить *свідомому читанню* – це читання з ясным розумінням змісту тексту, описаних подій, уміння оцінити дійових героїв, мотиви їх вчинків, усвідомлення ідейної спрямованості твору та вміння висловити своє ставлення до прочитаного, розуміти суть кожного речення, значення кожного слова.

Усвідомлене читання можна формувати за допомогою наступних *прийомів*: вступна бесіда; розповідь вчителя чи підготовленого учня; словникова робота; бесіда за змістом тексту; визначення основної думки твору; поділ тексту на логічно завершені частини та визначення основного змісту кожної з них, причинно-наслідкових зв'язків; добір матеріалу до характеристики персонажу; характеристика зображувальних засобів твору; складання плану прочитаного; переказ тексту; постановка проблемних завдань і розв'язання їх з допомогою вчителя; доведення правильності своїх суджень через посилення на текст; словесне малювання; уявна екранізація твору; створення ілюстрацій до тексту і коментування їх у процесі підготовки до виразного читання твору.

Процес роботи над художнім твором відбувається на уроках різних типів, основними з яких є урок ознайомлення з новим твором та урок узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок учнів. Основні етапи роботи над текстом визначаються навчально-виховними завданнями уроків класного читання, специфікою твору та особливостями сприймання учнів.

Вагома роль у літературному вихованні належить розвитку *творчої діяльності* учнів на основі прочитаного. Спілкування з літературою як мистецтвом слова задовольняє природну потребу дитини в емоційних переживаннях, створює передумови для самовираження особистості. Молодші школярі беруть участь у посильній творчій діяльності, яка організовується вчителем на уроках класного і позакласного читання і в позаурочний час.

Творчі роботи на основі прочитаних творів: словесне малювання, графічне ілюстрування, творчий переказ, читання за ролями, інсценізація, колективне та індивідуальне складання з допомогою учителя казок, лічилок, загадок, складання творів за аналогією, постановка живих картин, робота над деформованим текстом та ін.

Цілеспрямоване формування читацької діяльності молодших школярів знаходить своє

продовження й розвиток в організації самостійної роботи з дитячою книжкою, роботи з інформацією як на спеціально відведених заняттях у класі, так і в позаурочний час. Формування читацької компетентності учнів здійснюється з використанням міжпредметних зв'язків.

Позакласне читання слід розглядати як у системі навчального процесу, так і стосовно позакласної та позашкільної виховної роботи. Мета позакласного читання – сформувати знання дитячих книг і особистий індивідуальний інтерес до книг, бажання та вміння свідомо їх читати та вибирати. Завдання позакласного читання різнобічні та багатопланові: розширення кола дитячого читання, формування читацької самостійності учнів, сприяння розвитку інформаційної культури молодших школярів.

На кожному етапі навчання визначаються завдання, які враховують особливості кожного вікового мікроперіоду, обумовлюються методика роботи та організація читацької діяльності учнів, вимоги до навчального матеріалу, види бібліотечно-бібліографічної допомоги, структура уроку (заняття) тощо.

Готуючи учнів до читацької діяльності, вчитель повинен забезпечити дітям в процесі навчання єдність всіх трьох компонентів цієї діяльності: розширення читацького кругозору; засвоєння дітьми мотиву звернення до книг; набуття умінь і навичок власне читацьких дій (вдосконалення техніки читацької діяльності, швидкості і точності орієнтування в доступному колі читання, в змісті будь-якої книги і розкодування тексту).

Як наслідок цього – самостійне читання – добровільне індивідуальне звернення до книги з метою свідомого вибору потрібної і посильної для себе книги, прочитання за всіма правилами і вимогами засвоєними до моменту зустрічі з книгою. Читацька самостійність – якість особистості, яка характеризується наявністю в читача мотивів, що спонукають його звертатись до книг і системи знань, умінь та навичок, які дозволяють йому з найменшою затратою сил та часу реалізувати свої запити відповідно до суспільної чи особистої необхідності.

Реалізуючи завдання літературного виховання у системі уроків, необхідно пам'ятати про можливість *нестандартних уроків*. Для літературного виховання слід широко використовувати і *позаурочні форми навчання*: екскурсії, літературні гуртки, домашня навчальна

робота учнів, консультації. Позаурочні форми навчання органічно взаємопов'язані з поза-класною та позашкільною виховною роботою. В організації літературного виховання неабияка роль належить бібліотекам загальноосвітніх навчальних закладів.

Вихованню культури читання, навичок самоосвіти та самореалізації сприяють бібліотечні уроки (урок-лекція, урок-конференція, урок-гра та ін.). Їх тематика різноманітна: як правильно працювати з книгою, періодичною пресою, довідковою та енциклопедичною літературою; ознайомлення з бібліотечно-бібліографічним апаратом, електронною бібліотекою; виховання бережливого ставлення до книги; популяризація бібліотечно-бібліографічних знань. Вагоме значення має *спільна робота вчителя і бібліотекаря* щодо організації і проведення виховних заходів, зокрема «Посвята у читачі», «Свято Книги» тощо. У роботі бібліотек повинні мати місце такі форми роботи як книжкові виставки, огляди літератури, презентації книг, журнали, поетичні ранки, літературні тижні, вікторини, зустрічі з письменниками тощо.

Індивідуальна робота з дітьми, проведення спільних масових заходів – першочергові форми допомоги бібліотекаря учителів у керівництві самостійним дитячим читанням. Корисно при бібліотеці створити методичний центр для батьків, основне завдання якого – допомога у відборі книг і у керівництві дитячим читанням.

Форм позакласної роботи з літератури є досить багато, їх основне завдання – посилення впливу літератури на формування і розвиток особистості. Найвищий, всебічний вплив на формування свідомості учнів, на їх естетичне виховання досягається тоді, коли позакласна робота з літератури поєднується з іншими видами мистецтва, зокрема, театром, музикою, живописом. Важливою формою позакласної роботи є позакласне читання, яке виходить за межі уроків.

Літературні екскурсії, творчі конкурси є досить ефективними формами роботи, адже пов'язані з емоційним світом дитини, розвитком її творчих нахилів, інтересів. Відчуваючи потяг до творчості діти можуть самі писати казки, складати вірші, а це збагачуватиме їх емоційно, духовно, розвиватиме естетично. Ефективним видом роботи є перегляд телепередач, фільмів присвячених життю і творчості письменників. До поширених форм позакласної роботи належать літературні свята;

інсценізації; творчі конкурси; літературні ранки, присвячені письменникам; клуб юних любителів книги.

До даного переліку варто віднести тижні літератури, у рамках яких рекомендується проводити виставки, ранки, вікторини, читання, творчі конкурси, обговорення книг, що є важливими формами позакласної роботи. Цікавою формою позакласної роботи є виставка малюнків до улюблених творів.

Чільне місце у позакласній роботі займає літературний музей. Справжнім культурно-освітнім центром є музей письменників, пов'язаних з рідним краєм.

Важливу роль у формуванні інтересу до книги має *співпраця з батьками*. Вчитель повинен постійно інформувати батьків, які книги діти читають, чим захоплюються, допомагати організовувати домашній контроль за читанням, укомплектовувати домашні бібліотеки. Зокрема, можна проводити конкурси на кращу домашню бібліотеку. Обов'язковою є участь батьків у літературних святах. Батькам важливо усвідомити, що навіть значна за обсягом домашня бібліотека не применшує ролі у житті дитини бібліотеки публічної, що необхідно відвідувати разом з дітьми не лише книжкові магазини, а й читальні зали, виставки, презентації книг тощо.

Вдосконалення виховного процесу вимагає посилення ролі літератури у формуванні духовно багатой, гармонійно розвиненої особистості з високими моральними ідеалами та естетичними потребами.

Висновки. Художні цінності у всі часи широко використовувалися для духовного збагачення людини. Однак у ранньому віці сила впливу художньої літератури особлива, адже процес сприйняття творів пов'язаний із формуванням особистості дитини-читача. Дитяча книга має свою специфіку, обумовлену віковими особливостями читача, характеризується ідейно-естетичною цінністю.

Необхідно навчити дітей відчувати вплив художнього слова, що можливе лише коли любиш книгу, багато читаєш. Від учителя початкових класів залежить наскільки книги матимуть вплив на учнів. Адже саме вчитель повинен знати всі найкращі твори дитячої літератури, письменників, творчість яких заслуговує на належне місце у колі дитячого читання. Світосприймання та світовідчуття дітей молодшого шкільного віку вимагає ретельного відбору творів художньої літератури для *кола читання*. Формування читацьких

інтересів потребує особливої уваги, адже під час читання збагачуються поняття та уявлення, закладаються основи світогляду, розвиваються почуття, виховується естетичний смак.

Організація дитячого читання доручена вихователям та вчителям початкової школи.

Від їх педагогічної майстерності, вміння відбирати найкращі твори, зацікавити дітей читанням залежить дуже багато. Від майстерності вчителя залежить виховання дитини-читача, з правильно сформованою читацькою самостійністю та культурою читання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н.І., Пасічник Є. А., Скрипченко Н. Ф., Хропко П. П. Концепція літературної освіти. *Початкова школа*. 1994. № 3. С. 48–56.

2. Мартиненко В.О. Труднощі сприймання художніх творів молодшими школярами. *Українська мова і література в школі*. 2012. № 6. С. 16 – 20.

REFERENCES

1. Voloshyna, N. & Pasichnyk, Ye. & Skrypchenko, N. & Khropko, P. (1994). Kontseptsiya literaturnoyi osvity [The concept of literary education]. *Pochatkova shkola – Primary School*, 3, 48–56 [in Ukrainian].

2. Martynenko, V. (2012) Trudnoshchi spryumannya hudozhnikh tvoriv molodshymy shkolyaramy [Difficulties in perceiving artistic works by younger schoolchildren]. *Ukrayins'ka mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*, 6, 16-20 [in Ukrainian].